

هدف آمریکا از انجام اصلاحات در کشورهای تحت سلطه خود:

- ۱- اعتبار بخشیدن به افراد دست نشانده خود در این کشورها
- ۲- کاهش فشار بر مردم زیر سلطه
- ۳- فریب مردم و جلوگیری از شکل گیری حرکت های مردمی
- ۴- دین زدایی و زمینه سازی برای گسترش نفوذ آمریکا در ایران

الف) تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی

با رحلت آیه الله بروجردی در فروردین ۱۳۴۰، محمدرضا شاه فرصت را برای اجرای اصلاحات آمریکایی در ایران مناسب دید. ابتدا علی امینی مأمور اجرای اصلاحات موردنظر آمریکا شد، اما رقابت شاه و امینی سرانجام به کناره گیری امینی انجامید و دولت اسدالله علم مأمور اجرای اصلاحات موردنظر شد.

عمده اصلاحاتی که در قانون انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی صورت گرفت عبارت بود از:

- ۱- لغو شرط مسلمان و مرد بودن برای انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان
- ۲- لغو سوگند به قرآن مجید و تبدیل آن به سوگند به کتاب آسمانی

ب) اصول شش گانه

محمدرضا شاه در ادامه اجرای نیات و اهداف آمریکا، اصول شش گانه ای را تحت عنوان انقلاب سفید، مطرح و دولت علم آن را تصویب کرد. شاه سپس همه پرسى فرمایشی اصول ششگانه را در ۶ بهمن ۱۳۴۱ برگزار کرد. این اقدام با استقبال دولت های آمریکا، انگلستان و حتی شوروی همراه بود.

ج) آغاز مبارزه و رهبری امام خمینی (ره)

۱- مخالفت با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی:

اولین فعالیت سیاسی امام خمینی در جایگاه مرجعیت شیعه، اعتراض به تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی بود. ایشان این قانون را مقدمه ای برای تضعیف اسلام و افزایش حضور بهائیان در ارکان حکومتی پهلوی می دانست.

۲- مخالفت با اصول شش گانه: امام خمینی هنگام طرح انقلاب سفید، با انتشار اعلامیه ای رفراندوم (همه پرسى) شاه را غیرقانونی اعلام کرد.

۳- فاجعه فیضیه و تحریم تقیه از سوی امام خمینی: امام و دیگر مراجع تقلید، در اعتراض به عملکرد حکومت پهلوی عید نوروز ۱۳۴۲ را عزای عمومی اعلام کردن. اوج این حرکت اعتراضی در مدرسه فیضیه قم بود که با خشونت مأموران رژیم به یک فاجعه تاریخی مبدل شد. درمدرسه طالبیه تبریز تعدادی از طلاب شهید و مجروح شدند. به دنبال این جنایت، امام تقیه و سکوت در مقابل ظلم و جور را حرام دانستند.

قیام با شکوه ۱۵ خرداد

شروط رژیم برای سخنرانی:

- ۱- علیه شخص اول مملکت سخن نگویند.
 - ۲- علیه اسرائیل سخنی به میان نیاورند.
 - ۳- مرتب به گوش مردم نخوانند که اسلام در خطر است.
- سخنرانی امام در این سال ۱۳۴۲ ش. باعث دستگیری امام و انتقال ایشان را به تهران صادر کرد.

دستگیری امام واکنش های مختلفی در قم و تهران را به همراه داشت. مردم مسلمان ورامین نیز کفن پوشان به سوی تهران حرکت کردند در نتیجه قیام پانزده خرداد، علاوه بر آنکه جمع زیادی شهید و مجروح شدند، تعداد زیادی از مبارزان دستگیر و به اعدام، زندان و یا تبعید محکوم گردیدند.

نتایج قیام پانزده خرداد ۱۳۴۲

مهم ترین تأثیرات و نتایج قیام خونین پانزده خرداد ۱۳۴۲ را می توان این گونه برشمرد:

- ۱- تکامل جریان مبارزه و کم رنگ شدن جاذبه گروه های سیاسی؛ بعد از سخنرانی روشنگرانه امام خمینی، سرنگونی رژیم پهلوی به عنوان هدف نهایی مبارزه مطرح شد.
- ۲- افزایش آگاهی سیاسی در حوزه های علمیه و میان روحانیون
- ۳- حضور فراگیر همه اقشار اجتماعی در صحنه مبارزه با رژیم (روحانیون، دانشجویان و بازاریان و همه اقشار)
- ۴- برجسته شدن رهبری امام خمینی و مذهب به عنوان راهنمای مبارزه.
- ۵- افشای چهره منافقانه شاه و برملا شدن رابطه وی با آمریکا و رژیم صهیونیستی